

MUNTANYA: ESPORT I AVENTURA

Sant Llorenç de la Muga (Alt Empordà)

13 de gener de 2019

Itinerari: Albanyà, Sant Llorenç de la Muga i Terrades

SEAS

Secció Excursionista de l'Ateneu Santjustenc (SEAS)

www.santjust.org/seas

Alpinisme

De l'Excursionisme a l'Alpinisme

L'alpinisme se sol definir com una modalitat de muntanyisme, és considerat l'esport de pujar muntanyes de certa alçada i de certa dificultat. Amb tot, els primers alpinistes (coneguts) no ho varen ser per voluntat pròpia.

Panoràmica des del cim de la Tour Ronde. En primer terme la Vallée Blanche. Al fons, d'esquerra a dreta: l'Aiguille du Plan i Envers d'Aiguilles, Mer de Glace i al fons Agulles Dru, Verte, Grande Rocheuse, Droites, Courtes i Triolet. Foto de Felip Linares.

Quan fem una cerca, els primers vestigis descrits de l'alpinisme, tal com els entenem, els trobem l'any 1492, en concret a França, quan el rei Carles VIII va ordenar un dels seus súbdits pujar el Mont Aiguille, un cim aïllat del Vercors de prop de 2.100 m, voltat totalment per parets de 300 m i que era considerat, pel fet que no tenia cap costat accessible, un cim on hi vivien els esperits. La poca passió que despertava aleshores l'alpinisme la veiem perquè la seva segona ascensió coneguda seria feta més de tres segles després.

Més famosa i cabdal per la història de l'alpinisme va ser la "conquesta" del Mont Blanc l'any 1786 pel metge Gabriel Paccard i el seu guia Jacques Balmat. S'ha de dir que ho van fer per l'estímul de la recom-

pensa econòmica que va oferir el 1760 el ric ginebrí Horaci-Benedict de Saussure a qui trobés un itinerari per pujar el cim.

Però l'alpinisme agafa dimensió la segona meitat del segle XIX. Un cop finalitzades les guerres napoleòniques a Europa, els anglesos es converteixen en la primera potència mundial i, aprofitant el seu domini, promouen innumbrables expedicions a la recerca dels límits del món conegut a l'interior de l'Àfrica, Àsia, el Pacífic i els territoris àrtic i austral.

Imbuïts per l'esperit aventurer i romàntic, anglesos de posició acomodada es fixen en els Alps i els seus cims de 4.000 m a la majoria dels quals no s'hi havia pujat mai. Els estius fan estades on contracten gent de muntanya del país (suïssos i francesos) perquè els ajudin com guies i portejadors en les tasques de reconeixement i ascensió. Entre el 1850 i el 1890 es van fer la majoria dels cims que fins al moment eren considerats inaccessibles.

L'alpinisme era un esport per a minories riques que es podien permetre "vacances", uns desplaçaments cars i pagar sous i vitualles als membres de les seves expedicions. Aquells pioners van ser els precursors d'aquest esport, van crear clubs, escola i seguidors i amb l'ajut dels guies professionals de muntanya van desenvolupar la tècnica i els materials específics per moure's amb seguretat en el món vertical de gel i roca.

Com sempre, un cop oberta la possibilitat, cada estiu les valls alpines reunien molts adeptes a repetir les ascensions a aquelles muntanyes de gel. Però a tombar del segle, l'elit alpinística ja cercava nous reptes: altres cims més llunyans i més alts, itineraris més directes o de major dificultat. I així ens ha arribat a nosaltres. Podem resumir l'esperit d'aquells alpinistes citant Albert Mummery, anglès considerat un dels pares de l'alpinisme: "*El veritable muntanyenc és un caminant que vol estar als llocs on no hi ha arribat ningú abans*".

Ober Gabelhorn (4.063 m, primera ascensió el 1865 pels britànics A.W. Moore, Horace Walker i Jakob Anderegg), darrere apareix el Matterhorn (4.478 m. primera ascensió per Edward Whimper i altres el 1865).

Foto de Felip Linares.

A Catalunya, les primeres iniciatives són de caire excursionista, impel·lits pel modernisme i la Renaixença que imperava en el món cultural català durant la segona meitat del segle XIX. El 1876 es creà l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques i el 1878 l'Associació Catalana d'Excursions, entitats que donaren pas el 1890 al Centre Excursionista de Catalunya (CEC). L'activitat d'aquestes entitats estava avesada a la difusió de la història, la cultura, la llengua, el coneixement del territori... i poc relacionada amb l'alpinisme que es feia més al nord.

Amb tot, aquell esperit també hi era entre nosaltres. Tot i que la corrent dominant al CEC era més aviat l'excursionista, hi havia molts socis que, coneixedors de les conquestes que es feien en aquells moments a França o Suïssa intentaven influir l'equip directiu de l'entitat perquè es promocionés l'alpinisme al país.

Per il·lustrar el que podria haver estat, llegiu si no el contingut d'una imaginària carta entre dos socis del CEC, entusiastes de la muntanya, que per motius professionals vivien llargues temporades a Anglaterra on es feren socis de l'Alpine Club. En ella es comenten les seves cuites amb la Junta per a promoure l'alpinisme:

Wimbledon, 15 d'octubre de 1894

Benvolgut Lluís,

Què tal esteu tu i els teus pares? què tal us va la fàbrica de llanes? Jo he tornat a Londres per ajudar en

el negoci dels pares de la Susan. Les coses van bé, tenim forces motius per pensar que això de l'automòbil creixerà molt en el futur.

Vaig marxar de Barcelona molt decebut de la reunió que vam tenir amb en Francesc de Sales perquè ens va deixar bastant clar que la Junta no dedicaria massa esforços per fomentar la pràctica de l'alpinisme de la manera com ho estan fent a Anglaterra o a França, vaig veure que ells consideren prioritari treballar en el projecte de la Mancomunitat i afavorir la cultura catalana, que això de l'alpinisme ho veuen tan sols com un esport sense gaire futur, i que Catalunya no és com els Alps. Vaja, muntanya sí però sense reptes ni riscos. A més creu que com ja s'han assolit casi tots els cims dels Alps, aquesta fal·lera anirà desapareixent.

Jo, aquí a Anglaterra me'n faig creus, ja fa gairebé quaranta anys que van fundar l'Alpine Club i cada any organitzen expedicions per assolir cims verges dels Alps i d'arreu del món, i els últims anys estan obrint nous recorreguts en cims que ja havien estat conquerits anys enrere. Creu-t'ho, han escalat parets que es consideraven impossibles gràcies a noves tècniques i material dels guies de muntanya suïssos i francesos. Aquí a Londres fins i tot s'han organitzat expedicions a l'Himàlaia. A l'última reunió que vaig assistir, a la seu del club a Trafalgar Square, vaig veure que els Srs. Geoffrey Hastings i Albert Mummery es plantejaven explorar i escalar un cim de 8.000 m a la regió del Caixmir, el Nanga Parbat.

En fi, que això bull, aquesta gent ens porta anys d'avantatge, des de fa trenta anys cada temporada la seva revista, l'Alpine Journal, publica ressenyes de noves escalades de cims o parets verges. Això sí que és fomentar l'activitat!, i en canvi a nosaltres, si te'n

Paret nord del Pedraforca. Foto de Felip Linares.

Els Encantats. Foto de Felip Linares.

recordes, ens va costar un munt editar el nostre Butlletí ara farà tres anys!

Em sap greu que siguem tan pocs que ho veiem així tenint com tenim muntanyes verges com els Encantats i parets fins ara considerades inaccessibles com el Pedraforca o, com a mostra del que et dic, la del Vinyamala, on cal admirar la proesa dels Srs. Brulle i Bazillac que tot just fa cinc anys van aconseguir trencar un mite i fer el corredor de Gaube, un fil de gel tant estret i perillós fins aleshores considerat impossible. Estigues segur que si no ens hi posem nosaltres, els francesos ens prendran aquestes conquestes, ja veuràs quan acabin amb el Pirineu!

Reconec que sempre hi quedaran muntanyes verges perquè Déu les ha fet d'allò més inaccessibles i perilloses, i així serà per sempre. No em trec del cap la visió d'aquelles agulles i parets montserratines des del cremallera tot pujant al Monestir. M'esgarrifo tan sols de pensar-hi!

De moment, però, tal com ho veig no ens queda altre remei que seguir admirant i envejant el que fan els altres i confiar que la propera junta canviïn les coses i aconseguim alguna vocalia per poder arribar a fer una secció genuïna de muntanya. Tinc esperances que en Cèsar August Torres pugui ser president algun dia. Ens seria de molta ajuda.

Bé, el mes vinent t'explicaré les últimes ascensions que hagin fet els anglesos aquest estiu, vaig al Me-

eting mensual que han organitzat el proper dissabte al club. Pel que sembla, als Alps ha estat un juliol i agost molt plujós i no estan molt satisfets.

Saluda els teus pares de part meva.

Una abraçada,

Pere Capdevila

Notes al text:

— L'Alpine Club anglès és el pioner entre els clubs de muntanya, va ser fundat el 1857 a Londres. La seva revista, l'*Alpine Journal* es va editar per primer cop el 1863. Aquest mateix any 1863 es funden el Club Alpí Suís i el Club Alpí Italià, el Club Alpí Francès és posterior, del 1874.

— Albert Frederick Mummery (1855-1895) és considerat per alguns el pare de l'alpinisme modern, aportant concepcions noves com és el fet de no utilitzar l'ajut de guies professionals. Per a Mummery, la descoberta d'una muntanya no finalitza un cop assolit el seu cim. Cada nou itinerari (o via) és un nou repte, una nova descoberta, una nova dificultat a valorar. Aquesta idea, que avui ens pot semblar evident, va representar un canvi de mentalitat de tota la comunitat alpinística (escaladora o no). Mummery deixa palesa aquesta idea amb les seves sis escalades al Cerví, totes per diferents vies. Va morir el 1895 víctima d'una allau en la seva expedició al Nanga Parbat.

— La primera ascensió registrada al Vinyamala és del 1837. El corredor de Gaube, que discorre entre la Pique Longue i el Piton Carré, serà recorregut per primer cop l'agost de 1889 per Henry Brulle i Jean Bazillac.

— Les agulles dels Encantats són assolides el 1901 (Gran Encantat de 2.748 m) i 1902 (Petit Encantat de 2.734 m). El 1911 mossèn Jaume Oliveres pujarà, amb gran ressò mediàtic, el Gran Encantat per la paret nord i fins al 1935 no s'obrirà un itinerari per la paret nord del Petit.

— Les primeres exploracions a la paret nord del Pedraforca són dels anys vint, fetes per Lluís Estasen (Canal Roja, Grallera), fins al 1928 no s'obre la seva via directa al cim del Calderer. El 1935 es realitza la primera ascensió a les agulles montserratines del Cavall Bernat i la Mòmia.

— La Secció de Muntanya del CEC és del 1908, quan es creen les diverses seccions. El CADE (la secció d'escalada) no veurà la llum fins al 1942.

— Cèsar August Torres va ser president del CEC en dos mandats, del 1902 al 1915 i del 1921 al 1923. Gran prohoms de l'excursionisme a Catalunya i impulsor del primer refugi de muntanya a Catalunya el 1907 (Ulldeter), va editar les guies del Pirineu Català i va promoure l'excursionisme català presidint la Lliga Excursionista (precursora de la FEEC)

Felip Linares

Gener de 2019

Les excursions

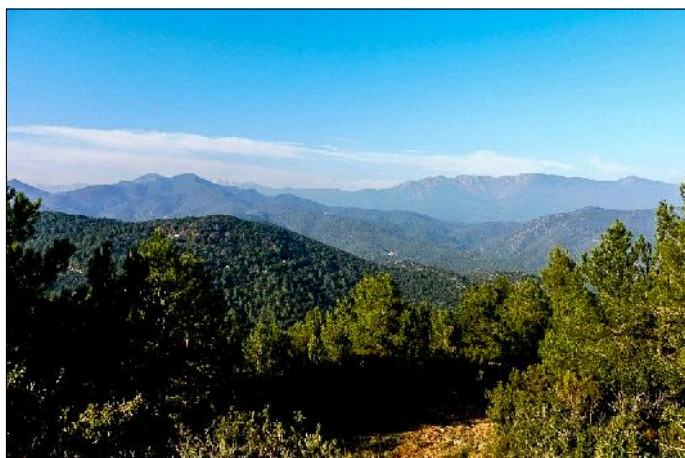
Tant l'itinerari llarg com el curt recorren uns frondosos boscos d'alzina, amb alguna clapa de pinassa, al vessant nord i zones altes, mentre que al vessant sud hi ha pinada de pi blanc, en terrenys de calcàries i margues del Cenozoic.

L'excursió llarga travessa la serra de Sant Jordi i finalitza a Terrades amb un total de 15 km salvant un desnivell de 411 m fins a la part més alta de l'esmentada serra.

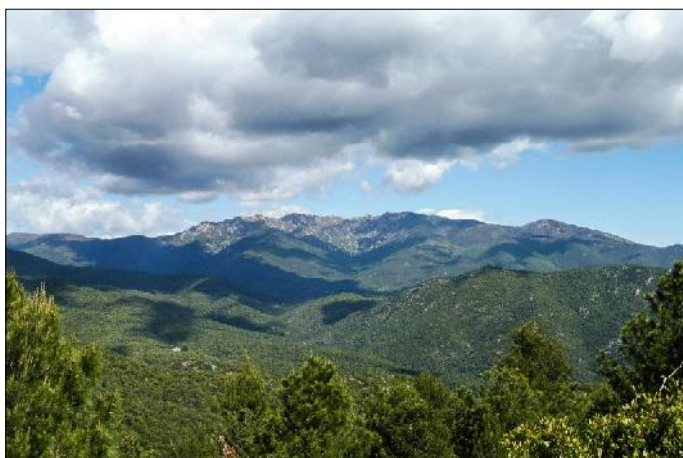
La curta recorre la serra de Santa Magdalena, acabant al poble de Terrades amb 9,5 km i un desnivell de 348 m.

Sant Llorenç de la Muga.

Panorama al nord des de la serra de Sant Jordi.

Muntanya de les Salines.

